

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ, КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

РОБОЧА ПРОГРАМА БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИКИ:

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ

спеціальності 035 Філологія
освітнього рівня другого (магістерського)
спеціалізації 035.01 Українська мова та література
освітньої програми 035.01.01 Українська мова і література

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965

Програма № 3109/24

Надано як віддалену мову гарантію якості освіти

Григорук
(Підпис)

В.В. В. (Підпис) 20 24

Київ – 2024

Розробник:

Саєвич Ірина Георгіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови.

Викладач:

Саєвич Ірина Георгіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні

кафедри української мови

Протокол від ___ 17.01 ___ 2024 р. № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

(М. О. Вінтонів)
(ініціали, прізвище)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 035 Українська мова і література

____.____. 2024 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи)

(М. О. Вінтонів)

Робочу програму перевірено

____.____. 2024 р.

Заступник декана факультету української філології, культури і мистецтва з науково-методичної та навчальної роботи

С. І. Горобець

Пролонговано:

на 20 ___ /20 ___ н.р. _____ (____). «___» ___ 20 ___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20 ___ /20 ___ н.р. _____ (____). «___» ___ 20 ___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20 ___ /20 ___ н.р. _____ (____). «___» ___ 20 ___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20 ___ /20 ___ н.р. _____ (____). «___» ___ 20 ___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
<i>Сучасні аспекти лінгвістики</i>		
Вид дисципліни	<i>обов'язкова</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>	
Загальний обсяг кредитів / годин	<i>300 / 10</i>	
Курс	<i>5, 6</i>	
Семестр	<i>1, 2, 3</i>	
Кількість змістових модулів з розподілом:	<i>10</i>	
Обсяг кредитів	<i>10</i>	
Обсяг годин, у тому числі:	<i>300</i>	
Аудиторні	<i>80</i>	-
Модульний контроль	<i>20</i>	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	<i>200</i>	-
Форма семестрового контролю	<i>залік</i>	
<i>Змістовий модуль «Лінгвокультурологія»</i>		
Обсяг кредитів	<i>3</i>	-
Обсяг годин, у тому числі:	<i>90</i>	-
Аудиторні	<i>24</i>	-
Модульний контроль	<i>6</i>	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	<i>60</i>	-
Форма семестрового контролю з дисципліни «Сучасні аспекти лінгвістики: «Лінгвокультурологія»; «Соціолінгвістика»	<i>залік</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Лінгвокультурологія» – формування поняття про національно-смісловий простір мови, що виражається у категоріях національних мовних і концептуальних картин світу, лінгвокультурних концептів, мовної свідомості і менталітету нації.

Завдання дисципліни:

- 1) розширити загальнолінгвістичну підготовку філологів;
- 2) ознайомити студентів з принципами та механізмами взаємодії мови і культури;
- 3) з'ясувати особливості мовної репрезентації результатів пізнання людиною дійсності та експлікації у мові культурних чинників;
- 4) визначити особливості категоризації та концептуалізації світу у свідомості етносу та окремого індивіда;
- 5) ознайомити студентів з лінгвокультурологічним розумінням концепту;
- 6) розглянути основні засоби та способи формування мовної і концептуальної картин світу (метафора, символ, прототип, стереотип).

Під час лекційних і семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні магістри за спеціалізацією «Українська мова та література», освітньою програмою «Українська мова і література» *набувають таких*

програмних компетентностей: ЗК – 1; 2, 6 (загальні компетентності), ФК – 1; 2; 4; 5; 10; 11; 14 (фахові компетентності):

ЗК-1: Вільне володіння українською мовою як засобом ділового спілкування.

ЗК-2: Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень.

ЗК-6: Спроможність цінувати і поважати інші культури і національності.

ФК-1: Здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі мовознавства, динаміки її розвитку, методологічні принципи, методичні прийоми лінгвістичного дослідження.

ФК-2: Здатність демонструвати поглиблені знання в обраній галузі філології.

ФК-4: Здатність до самостійного поповнення, критичного аналізу і застосування теоретичних і практичних знань у сфері філології та інших гуманітарних наук для власних наукових досліджень

ФК-5: Здатність самостійно досліджувати сучасні мовознавчі проблеми в синхронічному і діахронічному аспектах.

ФК-10: Здатність до створення, редагування, реферування і систематизації всіх типів текстів офіційно-ділового, публіцистичного і художнього стилів.

ФК-11: Здатність до трансформації різних типів текстів (зміни стилю, жанру, цільової приналежності тексту).

ФК-14: Готовність до планування і здійснення публічних виступів із застосуванням навичок ораторського мистецтва.

3. Результати навчання за дисципліною

Після опанування дисциплін «Лінгвокультурологія» студенти повинні мати такі *програмні результати навчання:*

ПРН-3-4: Виявляти глибокі знання і розуміння основних теоретичних дисципліни в обсязі, необхідному для розв'язання професійних науково-дослідних і науково-педагогічних завдань; мовознавчі та літературознавчі дисципліни в синхронії та діахронії; всіх розділів української мовознавчої науки й історії української літератури.

ПРН-У-1: Бути здатними до всіх видів робіт з різними типами текстів (письмових, усних і віртуальних, включаючи гіпертексти і текстові елементи мультимедійних об'єктів): створення й інтерпретація (аналіз мовної і літературної інформації), трансформації (коректури, редагування, коментування, систематизування, узагальнення, реферування й анотування), поширення (здійснення в різноманітних комунікативних ситуаціях усної та письмової комунікації, як міжособистісної, так і масової, в тому числі міжкультурної та міжнаціональної) різних типів текстів (усний виступ, огляд, анотація, реферат, доповідна записка, звіт та інші документи; офіційно-діловий, публіцистичний, рекламний текст і т. п.); обговорювати й аналізувати твори сучасної та класичної літератури з точки зору ідейно-естетичного змісту, композиційних та індивідуально-стильових особливостей; вирізняти загальносвітове, європейське і специфічно національне в розвитку літератури

ПРН-У-2: Бути здатними ставити і вирішувати на основі наявних даних прикладні завдання, пов'язані з використанням мови та літератури в процесах освіти, комунікації та управління.

ПРН-У-3: Вміти працювати з науковою літературою, визначати суть і характер нерозв'язаних наукових проблем; узагальнювати і класифікувати емпіричний матеріал; вирішувати завдання пошукового і проблемного характеру тощо.

ПРН-У-5: Відповідально ставитися до професійних обов'язків; дотримуватися професійної етики й основних засад академічної доброчесності; забезпечувати дотримання авторського права; аналізувати власний досвід роботи, здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію, виявляти і долати недоліки; підвищувати власний професійний рівень, удосконалювати кваліфікацію.

ПРН-У-7: Пояснювати професійно з історичних позицій явища і факти рідної мови, пропагувати культуру української мови, систематично підвищувати свій фаховий рівень; застосовувати раціональні засоби пошуку, відбору і використання інформації, орієнтуватись у новинках мовознавства.

ПРН-У-9: Підвищувати власний професійний рівень, вдосконалювати кваліфікацію; забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівні викладання української мови і літератури у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності; логічно будувати педагогічний процес у навчальних закладах різного типу і рівня акредитації.

ПРН-С-2: Здатність об'єктивно оцінювати наукову інформацію; вільно обирати шляхи наукового пошуку; професійно застосовувати наукові знання в освітній діяльності.

**4. СТРУКТУРА БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
“СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИКИ”**

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

№	Назва заняття	Кількість годин					
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінари	Самостійна робота	Підсумкова контрольна
Змістовий модуль I. Взаємодія мови і культури у колі мовознавчих проблем							
1.	Лінгвокультурологія як галузь мовознавства і навчальна дисципліна. Мова і міжкультурна комунікація	26	6	2	4	20	
Разом		28	6	2	4	20	2
Змістовий модуль II. Теорія картини світу							
2.	Концепція картини світу у лінгвістичних студіях. Типологія картин світу	8	3	1	2	5	
3.	Картина світу і модель світу. Міфологічна картина світу	8	3	1	2	5	
4.	Зв'язок мови, мислення і пізнання. Категоризація дійсності	8	3	1	2	5	
5.	Концептуальна картина світу. Лінгвокультурні концепти	6	3	1	2	5	
Разом		34	12	4	8	20	2
Змістовий модуль III. Метафора, символ і стереотип у національній лінгвокультурі							
6.	Метафора у національній лінгвокультурі	13	3	1	2	10	
7.	Символ і стереотип у національній лінгвокультурі	13	3	1	2	10	
Разом		28	6	2	4	20	2
Разом за навчальним планом		90	24	8	16	60	6

5. ПРОГРАМА БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИКИ»

5.1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ВЗАЄМОДІЯ МОВИ І КУЛЬТУРИ У КОЛІ МОВОЗНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

Тема 1. Лінгвокультурологія як галузь мовознавства і навчальна дисципліна

Лінгвокультурологія як наука: становлення та розвиток. Лінгвокультурологія й сучасні галузі мовознавства: етнолінгвістика, лінгвокраїнознавство, когнітивна лінгвістика. Об'єкт і предмет лінгвокультурології. Проблематика лінгвокультурології. Завдання лінгвокультурології як навчальної дисципліни.

Принцип антропоцентризму у сучасному мовознавстві. Дія людського чинника у мові. Антропоцентризм і категоризація дійсності. Антропоцентричне тлумачення лексики. Антропоцентризм і антропометризм. Антропоморфізм, зооморфізм і речоморфізм як принципи метафоричної номінації.

Взаємозв'язок мови і культури як головна проблема лінгвокультурології. Поняття культури. Аксиологічне та антропоцентричне визначення культури. Інформаційно-семіотична концепція культури. Поняття семіотичного коду. Культура як «поле породження смислів». Проблема взаємодії мови і культури. Етнічна і національна культура. Поняття лінгвокультури.

Ментальність. Змістові ракурси поняття «ментальність» у лінгвокультурології. Ментальність і менталітет. Засоби втілення ментальності.

Основні одиниці культури і лінгвокультури. Мова і міжкультурна комунікація. Опозиція «своє – чуже» як основа взаємодії різних лінгвокультур. Вербальне вираження національних особливостей. Лексична конотація у мовних культурах. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання.

Рекомендована література:

Основна: 1 – 5.

Додаткова: 2; 3; 9; 10; 13; 17; 19; 20; 24; 25; 29; 30; 37; 39; 48.

Семінарські заняття 1; 2.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ КАРТИНИ СВІТУ

Тема 2. Концепція картини світу у лінгвістичних студіях. Типологія картин світу

Поняття картини світу у гуманітарних науках. Проблема мовної картини світу як один з аспектів міжкультурної комунікації та об'єкт лінгвістичного дослідження. Історія термінів «картина світу» та «мовна картина світу». Особливості картини світу: константи, чинники, шляхи формування. Процес пізнання як основа формування картини світу. Національно своєрідний характер картини світу. Мова як засіб формування та репрезентації картини світу.

Способи вираження мовної картини світу. Одиниці мовної картини світу. Лексика і фразеологія як основа мовної картини світу. Засоби вираження мовної картини світу. Реконструкція мовної картини світу.

Проблема типології картин світу. Класифікація картин світу. Розмежування картин світу відповідно до смислового центру (наукова, «наївна», міфологічна, релігійна, філософська, художня картини світу).

Наукова картина світу. Орієнтація на об'єктивне пізнання, систематизацію результатів пізнавального досвіду та формування закономірностей розвитку світу. Вираження сукупності наукових поглядів у терміносистемах конкретних наук.

«Наївна» картина світу. Лінгвокультурні параметри ціннісно-сислового сприйняття світу. Загальнолюдські, етнічні, групові та індивідуальні цінності. Ціннісні пріоритети етнічної спільноти. Ціннісний аспект мовної особистості у «наївній» картині світу. Експлікація норм поведінки у прислів'ях. Оцінна кваліфікація поведінки.

Рекомендована література:

Основна: 3; 4;

Додаткова: 3; 5; 24; 25; 26; 28; 34; 35; 38; 42; 49.

Семінарське заняття 3.

Тема 3. Картина світу і модель світу. Міфологічна картина світу

Міфологічна картина світу. Міфологія як певний тип мислення. Міф як текст. Властивості міфу як культурної форми. Міф і слово. Міфологема. Архетипна модель світу. Бінарні опозиції. Конкретність і абстрактність у вияві бінарних опозицій. Міфологема світового дерева як модель всесвіту і людини.

Рекомендована література:

Основна: 3; 4;

Додаткова: 9; 14; 18; 24; 33; 42.

Семінарське заняття 4.

Тема 4. Зв'язок мови, мислення і пізнання. Категоризація дійсності

Зв'язок мови, мислення і пізнання. Чинники відмінностей між національними мовними картинами світу: а) природний чинник; б) культурний чинник (відмінності в етикеті, гендерні відмінності, традиції, обряди вірування); в) рівень пізнання світу.

Поняття категоризації у когнітивній лінгвістиці. Теорія прототипів і категорій базового рівня Е. Рош. Властивості прототипа. Ідеалізована когнітивна модель. Концептуальна категорія.

Рекомендована література:

Основна: 1; 3; 4

Додаткова: 20; 25; 27; 44; 47.

Семінарське заняття 5.

Тема 5. Концептуальна картина світу. Лінгвокультурні концепти.

Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики і лінгвокультурології. Розуміння концепту у межах діади «мова – культура». Ціннісний компонент як критерій відмінностей «когнітивного» і «лінгвокультурологічного» концептів.

Термінологічне позначення концептів лінгвокультури: «ключові слова» культури (А. Вежбицька), «культурні концепти» (В. І. Карасик), «культурні константи» (Ю. Степанов), ключові концепти культури. Концепти абстрактних і «предметних» сутностей. Критерії визначення лінгвокультурного концепту. Ключові концепти етнокультури.

Поняття концептуальної картини світу. Терміни «концептуальна система», «концептосфера», «концептуальна картина світу». Співвідношення мовної і концептуальної картин світу. Чинники відмінностей між національними мовними картинами світу.

Рекомендована література:

Основна: 1; 2; 4; 5.

Додаткова: 4; 6; 15; 16; 24; 27; 31; 33; 40; 41; 45; 50.

Семінарське заняття 6.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

МЕТАФОРА, СИМВОЛ І СТЕРЕОТИП У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Тема 6. Метафора у національній лінгвокультурі

Поняття метафори у мовознавстві. Сучасні теорії метафори. Функції метафори. Типи метафор. Загальні принципи метафоризації непередметних сутностей. Когнітивна (концептуальна) метафора. Типи регулярних метафоричних переносів у лексиці та фразеології. Типові метафоричні моделі. Метафора як засіб творення мовної картини світу. Національно-специфічний характер метафоричних перенесень.

Рекомендована література:

Основна: 1; 4.

Додаткова: 8; 12; 21; 34; 35; 46.

Семінарське заняття 7.

Тема 7. Символ і стереотип у національній лінгвокультурі

Символ у колі філософських, культурологічних і лінгвістичних проблем. Символ у працях О. Потебні, Е. Кассіра, О. Лосева, С. Аверинцева. Знакова природа символу. Зв'язок символу з образом та міфом. Амбівалентність символу. Основи символотворення. Джерела символіки мовних одиниць. Символізація етнокультурного простору. Символіка кольоропозначень, зоонімів, фітонімів.

Поняття прототипу і стереотипу. Соціальний стереотип. Етнічні (національні) стереотипи. Автостереотипи й гетеростереотипи. Етнімія як стереотипи.

Рекомендована література:

Основна: 1; 3; 4.

Додаткова: 1; 7; 9; 17; 18; 22; 23; 24; 34; 36; 43.

Семінарське заняття 8.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ
Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни
«Лінгвокультурологія»

Вид діяльності студента	М а к с и м а л ь н а к і л ь к і с т ь б а л і в з а о д и н и ц ю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кі л ь кі с т ь	м а к с и м а л ь н а к і л ь к і с т ь б а л і в	к і л ь к и с т ь	м а к и с т ь	к і л ь к и с т ь	ма к с и м а л ь н а к і л ь к и с т ь б а л і в
Відвідування лекцій	1	1	1	2	2	1	1
Відвідування семінарських занять	1	2	2	4	4	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	4	40	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	2	10	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	53	-	81	-	53
Максимальна кількість балів:	187						
Розрахунок коефіцієнта:	187:50= 3,74						

6.1. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНИХ РОБІТ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ВЗАЄМОДІЯ МОВИ І КУЛЬТУРИ У КОЛІ МОВОЗНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

Самостійна робота 1.

Способи репрезентації у мові культурної інформації

Випишіть із лінгвістичних словників по п'ять прикладів (із зазначенням семантики кожної одиниці мови) для ілюстрації різних способів репрезентації у мові культурної інформації: 1) слова з національно-культурними семами; 2) фразеологізми з культурним фоном; 3) номінативні одиниці з культурною конотацією (образно-асоціативним переосмисленням первинних значень слів під час вторинної номінації).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ КАРТИНИ СВІТУ

Самостійна робота 2.

Наївна і наукова картини світу

Випишіть 5 номінативних одиниць, що функціонують як загальноповживані слова і як терміни. Використовуючи тлумачні, термінологічні й енциклопедичні словники, доведіть, що назви мають відмінне сприйняття у наївній і науковій картинах світу (письмово).

Відповідь оформте у вигляді таблиці.

Номінативна одиниця	Мовна (наївна) картина світу	Наукова картина світу

Самостійна робота 3.

Лінгвокультурні концепти

Скористайтеся пошуковою системою сайту Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського (розділ «Наукова періодика України») і знайдіть 5 опублікованих у фахових виданнях наукових статей, присвячених дослідженню ключових концептів української лінгвокультури (*життя, людина, серце, душа, радість, друг, дім, любов / кохання, щастя, розум, краса, надія, смерть, дитина, зло, жінка, світло, праця, земля, хліб* тощо). До однієї статті складіть анотацію обсягом до 1000 знаків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. МЕТАФОРА, СИМВОЛ І СТЕРЕОТИП У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Самостійна робота 4.

Національна символіка кольорів, тварин і рослин

Використовуючи словники символів та філологічні праці, підготуйте повідомлення про символіку базових кольорів, тварин і рослин в українській лінгвокультурі (загальна кількість слів-символів 5). Обсяг – до однієї сторінки формату А4 на кожний символ.

6.2. Критерії оцінювання виконаних студентами завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Сучасні аспекти лінгвістики: «Лінгвокультурологія» оцінюється за такими параметрами:

5 балів – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу. Студент самостійно працює з науковою літературою; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію.

4 балів – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень і прояву узагальнень.

3 бали – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент працює із запропонованою науковою літературою, але аналізує її недбало, без висвітлення поглядів різних науковців.

2 бали – завдання для самостійної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки.

1 бал – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок і позицій. Студент не вміє працювати з науковими джерелами і робити узагальнення.

0 балів – більшу частину самостійних завдань не виконано. Студент лише частково володіє навчальним матеріалом, не вміє чітко, лаконічно й послідовно висвітлювати його; не працює з науковими і навчальними джерелами.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожний модуль включає бали за *модульну контрольну роботу* (модульний контроль).

Модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Модульна контрольна робота містить 25 тестових завдань.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в ЕНК.

Критерії оцінювання виконання студентами модульних контрольних робіт:

Правильна відповідь на одне тестове завдання – 1 бал.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль із навчальної дисципліни «Сучасні аспекти лінгвістики» (залік) здійснюватиметься з урахуванням компонентів двох дисциплін: «Лінгвокультурологія» (50 б.), «Соціолінгвістика» (50 б.).

Залікову оцінку студенти отримують на підставі результатів роботи протягом семестру: відвідування лекційних і семінарських занять, результатів модульних контрольних робіт та виконання самостійних робіт.

6. 5. Орієнтовний перелік питань до семестрового контролю з дисципліни «Лінгвокультурологія»

1. Лінгвокультурологія як галузь сучасної лінгвістики.
2. Лінгвокультурологія й сучасні галузі мовознавства.
3. Поняття культури і лінгвокультури.
4. Основні ознаки культури. Етнічна і національна культура.
5. Взаємозв'язок мови і культури як головна проблема лінгвокультурології.
6. Основні одиниці культури. Мем як одиниця культури. Інтернет-меми.
7. Основні одиниці лінгвокультури. Способи представлення у мові культурної інформації.
8. Мова і міжкультурна комунікація.
9. Опозиція «своє – чуже» як основа взаємодії різних культур.
10. Гіпотеза лінгвальної відносності Сепіра – Уорфа.
11. Розвиток ідей В. фон Гумбольдта у вченні Л. Вайсгербера. Концепція мовної картини світу.
12. Антропоцентризм у мові і мовознавстві. Антропоморфізм, зооморфізм та речоморфізм як принципи метафоричної номінації.
13. Поняття менталітету.
14. Концепція картини світу у мовознавчих студіях.
15. Способи і засоби вираження мовної картини світу.
16. Типологія картин світу.
17. Наукова картина світу.
18. Наївна картина світу.
19. Картина світу і модель світу.
20. Архетипна модель світу.
21. Міфологічна картина світу.
22. Поняття міфологеми.
23. Міфологема світового дерева як модель всесвіту і людини.
24. Чинники відмінностей між національними мовними картинами світу.
25. Мовна і концептуальна картина світу.
26. Категоризація як основний спосіб організації людського досвіду.
27. Теорія прототипів і категорій базового рівня Е. Рош.
28. Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології.
29. Поняття «культурний концепт», «лінгвокультурний концепт».
30. Критерії визначення ключового концепту культури.
31. Ключові концепти української лінгвокультури.
32. Поняття метафори. Типи метафор.
33. Концептуальна метафора.
34. Типи регулярних метафоричних переносів у лексиці та фразеології.
35. Роль метафори у створенні мовної картини світу.
36. Поняття стереотипу. Етнічні стереотипи.
37. Символ у колі філософських, культурологічних і лінгвістичних проблем.
38. Основні ознаки символу. Знакова природа символу. Зв'язок символу з образом та міфом.
39. Символізація етнокультурного простору. Джерела символіки мовних одиниць.
40. Символіка кольорів, тварин, рослин та її вираження у мові.

6. 6. Шкала відповідності оцінок

Рейтин-г ова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни
«Сучасні аспекти лінгвістики: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

Разом 90 год.: лекції – 8 год., семінарські заняття – 16 год.,
самостійна робота – 60 год., МКР – 6 год., залік

Тиждень	I-II	I-II	III-IV	III-IV	V-VI	V-VI	VII-VII I	VII-VIII
Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II				Змістовий модуль III	
Назва модуля	Проблема взаємодії мови і культури в колі мовознавчих проблем		Теорія картини світу				Метафора, символ і стереотип у національній лінгвокультурі	
Кількість балів за модуль	53 бали		81 бал				53 бали	
Лекції	Лекц. 1		Лекц. 2		Лекц. 3		Лекц. 4	
Години	2 год.		2 год.		2 год.		2 год.	
Теми лекцій	Лінгвокультурологія як галузь мовознавства і навчальна дисципліна (1 б.)		Теорія картини світу (1 б.)		Категоризація і концептуалізація дійсності. Ключові концепти культури (1 б.)		Метафора, символ і стереотип у національній лінгвокультурі (1 б.)	
Теми семінарських занять	Лінгвокультурологія як галузь мовознавства (11 б.)	Мова і культура на комунікація (11 б.)	Концепція картини світу у лінгвістичних студіях. Типологія картин світу (11 б.)	Картина світу і модель світу. Міфологічна картина світу (11 б.)	Зв'язок мови, мислення і пізнання. Категоризація дійсності (11 б.)	Концептуальна картина світу. Лінгвокультурні концепти (11 б.)	Метафора у національній лінгвокультурі (11 б.)	Символ і стереотип у національній лінгвокультурі (11 б.)
Самостійна робота	5 балів		5x2=10 балів				5 балів	
Види поточн. контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				Модульна робота 3 (25 балів)	
Підсумк. контр.	Залік							

8. Рекомендовані джерела

1. Основні

1. Загнітко А. П., Богданова І. В. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 3-є вид., перероб. і доп. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 287 с.
2. Кононенко В.І. Українська лінгвокультурологія: навч. посіб. К.: Вища школа, 2008. 327 с.
3. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
4. Селіванова О. О. Етнолінгвістика та лінгвокультурологія. *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник*. Полтава: Довкілля-К, 2008. С. 252 – 315.
5. Українська лінгвокультурологія: навч. посібн. для студентів зі спеціальності «Українська мова і література»; за заг. ред. проф. О. І. Потапенка. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гавришенко В.М., 2014. 350 с.

2. Додаткові

1. Бабій І. Семантико-естетична парадигма назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі художньої прози ХХ ст.): монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2021. 238 с.
2. Бацевич Ф. С. Духовна синергетика рідної мови: Лінгвофілософські нариси. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 192 с.
3. Бацевич Ф.С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських вчень. Київ: ВЦ «Академія», 2011. 239с.
4. Бобро М. П. Аксіологічні та лінгвокультурні параметри концепту ЖИТТЯ як складника української концептосфери : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2019. 18 с.
5. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: Монографія, 2-е вид. Київ: Логос, 2004. 284 с.
6. Голубовська І. О. «Матриця душі» у дзеркалі лінгвокультурних концептів (на матеріалі вербалізації концепту ДУША/СЕРЦЕ в українській, англійській і китайській лінгвокультурах). *Концепты и контрасты: коллективная монография / под ред. Н. В. Петлюченко*. Одесса: Изд. дом «Гельветика», 2017. С. 85 – 96.
7. Гребенюк А. В. Причини та інтенсивність стереотипізації зоосемічних компонентів у фразеотворенні української мови. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Філологічні науки*. 2013. Кн. 4. С. 74-78. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2013_4_16.
8. Данилюк І. Метафора як засіб вираження концепту "сміх" у поетичних текстах початку ХХІ століття (когнітивний аспект). *Лінгвістичні студії*. 2013. Вип. 26. С. 167-172. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2013_26_35.
9. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: Нариси: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К.: Довіра, 2007. 262 с.
10. Жуйкова М. Антропоцентризм в тлумачних словниках. *Людина. Комп'ютер. Комунікація: зб. наук. праць*. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. С. 95 – 100.
11. Жуйкова М. В. Метафоризація і комізм. *Типологія та функції мовних одиниць*. 2016. № 1 (5). С. 51 – 61.
12. Жуйкова М. В. Поняття «символ метафори» в когнітивному аспекті. *Лінгвістика: зб. наук. пр.* 2009. №2 (17). С. 5 – 11. ,
13. Жуйкова М. В. Трансляція культурної інформації в процесах номінації. *Типологія та функції мовних одиниць*, 2014, № 1. С. 95 – 105.

14. Колесник О. С. Концепт-міфологема *ГОРА* у лінгвокультурах європейських етносів. *Концепты и контрасты: коллективная монография* / под ред. Н. В. Петлюченко. Одесса: Издательский дом «Гельветика», 2017. С. 102 – 111.
15. Коляденко О. Лексико-семантична репрезентація концепту «страх» в українській наївній та науковій картинах світу: автореф. дис. канд. філол. наук. Київ, 2018. 21 с.
16. Кононенко В. Концепти українського дискурсу. Київ - Івано-Франківськ: Плай, 2004. 247 с.
17. Кононенко В. Мова у контексті культури : монографія. Київ – Івано-Франківськ: Плай, 2008. 390 с.
18. Кононенко В.І. Символи української мови. Івано-Франківськ: Плай, 1996. 272 с.
19. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства: Підручник. К.: ВЦ «Академія», 2006. 424 с.
20. Кудрявцева Н. Лінгвістична відносність і проблеми перекладу філософської термінології: лінгвокогнітивний підхід. Київ: Вид. дім Дмитра Бурого, 2017. 468 с.
21. Кравець Л. Динаміка метафори в українській мові ХХ ст. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 416 с.
22. Мізін К. І. Лінгвістичний і лінгвокультурологічний статуси образу-еталона (на матеріалі української, німецької, англійської та російської мов). *Мовознавство*, 2007, № 2. С. 58 – 72.
23. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект: Монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 352 с.
24. Лінгвокультурологічна та етнолінгвістична інтерпретація слова й тексту: хрестоматія / відп. ред. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг, 2015. 221 с.
25. Непоп-Айдачич Л. Польська когнітивна етнолінгвістика: Навчальний посібник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. 336 с.
26. Непоп-Айдачич Л. Теоретичні питання вивчення концептуальних кодів та процесів їх взаємодії (на прикладі квіткового коду польської мови та культури). *Мовознавство*. 2021. № 6. С. 40 – 52.
27. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.
28. Пустовалова В. І. Лінгвокультурний код гри в українській масовій комунікації : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2016. 18 с.
29. Радзівська Т. В. Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту. Текст – соціум – культура – мовна особистість. К.: Інформ.-аналіт. Агентство, 2010. 491 с.
30. Сасевич І. Г. Антропоцентризм у мові і мовознавстві. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського*. Серія: Філологія (мовознавство): зб. наук. Вінниця : ТОВ «фірма «Планер», 2015. Вип. 21. С. 99 – 205.
31. Сасевич І. Г. Антропоцентричний вимір концепту ЖИТТЯ. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: Зб. наук. праць*. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. Випуск 12. С. 156–164.
32. Сасевич І. Г., Ключник Т. О. Номінативний простір «РОЗУМ» в українській лінгвокультурі. *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Філологічні науки*. 2018. №1. С. 148-154.
33. Сасевич І. Г. Семіотична опозиція ЖИТТЯ – СМЕРТЬ у слов'янських лінгвокультурах. *Концепты и контрасты: коллективная монография* / под ред. Н. В. Петлюченко. Одесса: Изд. дом «Гельветика», 2017. С. 137–145.
34. Селіванова О. О. Світ свідомості у мові : монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
35. Селігей П. О. Глобалізація і проблеми збереження мовного розмаїття. *Мовознавство*. 2022. № 4. С. 3 – 21.

36. Сукаленко Т. Метафора як засіб вербалізації гендерних стереотипів. Мова і суспільство. 2011. Вип. 2. С. 23–32. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mis_2011_2_6
37. Сюта Г.М. Прецедентні одиниці культури дитинства в сучасній українській комунікації. *Українська мова*. 2020. № 4. С. 17 - 34. Режим доступу: https://iul-nasu.org.ua/pdf/ukrmova/4_20/3.pdf
38. Тараненко О. О. Андроцентризм у системі мовних координат і сучасний гендерний рух : монографія. Київ: Видавн. Дім Д. Бураго, 2021. 112 с.
39. Тараненко О. О. Мова як дзеркало етнічної ментальності: так і ні. *Мовознавство*. 2021. № 6. С.3 – 23.
40. Тищенко О. Концептуалізація елементів матеріальної культури в лінгвокультурологічному вимірі. *Вісник Львівського університету. Сер. Філологічна*. Вип. 70., 2019. С. 204 – 222. Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/philology/article/view/9778/9930>
41. Хоменська І. Вербалізація концепту УКРАЇНА в українському художньому дискурсі: автореф. дис. канд. філол. наук. Київ, 2016. 17 с.
42. Bartmiński J. Językowe podstawy obrazu świata. Wyd. UMCS? 2009. 328 s.
43. Bartmiński J. Polski stereotyp matki. *Postscriptum Polonistyczne*, 2008, 1 (1). S. 33 – 53.
44. *Cognitive Neuroscience of Natural Language Use*. Cambridge University Press, 2015. 279 p.
45. Goddard C., Wierzbicka A. *Words and Meanings. Lexical Semantics Across Domains, Languages and Cultures*. Oxford University Press, London, 2016, 316 p.
46. Lakoff G. Johnson M. *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press, 1980; London, 2003.
47. Lakoff G. *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press. 1987. 614 p.
48. Sapir E. *The psychology of culture : a course of lectures*. Berlin; Hawthorne, N.Y. : Mouton de Gruyter, 2002. 266 p.
49. *The Linguistic Worldview. Ethnolinguistics, Cognition and Culture*. Published by Versita, London, 2013. 492 p.
50. Wierzbicka A. *Understanding Cultures Through Their Key Words*. New York – Oxford; Oxford University Press, 1997. 328 p.

3. Лексикографічні джерела

1. Аверинцев С. Софія-Логос. Словник. Київ: Дух і літера, 2007. 650 с.
2. Войтович В. Українська міфологія. Енциклопедія. Київ: Либідь, 2002. 664 с.
3. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
4. Левченко О. Українсько-російсько-білорусько-болгарсько-польський словник порівнянь. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011. 748 с.
5. Мартінек С. В. Український асоціативний словник: У 2 т. Львів: ПАІС, 2008. Т. I. 344 с. Т. II. 468 с.
6. 100 найвідоміших образів української міфології. Київ: ТОВ «Автограф», ТОВ «Книжковий дім «Орфей», 2006. 460 с.